

◀ Vervolg van blz. 5

WILDERNIS

Wat *Schemervluchten* zo indringend maakt, zijn de dwarsverbanden die Macdonald trekt tussen het persoonlijke en het politieke, tussen nationale geschiedenis en de geschiedenis van de natuur. Af en toe bedient ze zich van een ironische toon, bijvoorbeeld wanneer het gaat over het menselijke verlangen naar de wildernis. Dat heeft volgens haar nooit alleen te maken met de natuur: 'Ik moet altijd lachen wanneer mensen zeggen dat ze de wildernis in willen trekken, in de voetsporen van Henry David Thoreau. Je moet weten dat Thoreau twee keer per week naar het huis van zijn ouders wandelde om daar te dineren! Dat verlangen is toch vooral een droom van blanke mannen die iets aan zichzelf willen bewijzen. Ik ben dan ook blij dat er tegenwoordig meer vrouwen over de natuur schrijven of mensen die niet blank zijn, of hetero. Hoe meer verschillende stemmen we hebben, hoe beter. De natuur is nu eenmaal divers.'

'Ik vind het kwalijk dat we wel leren over de geschiedenis van de mens, maar niet over die van het landschap. Het is belangrijk dat we ecologisch geletterd zijn'

'Het begrip "wildernis" wordt trouwens steeds problematischer. Ik ben een boek aan het lezen van Elizabeth Kolbert. Zij vindt het onzinnig om een onderscheid te maken tussen de mensenwereld en wat we de natuur noemen. Die twee systemen zijn sterk met elkaar verweven.'

Ook in uw boek vinden we de gedachte dat we een kunstmatige scheiding hebben aangebracht tussen mens en natuur. Wat vindt u van natuurreservaten?
'Op zich vind ik ze geweldig. Alleen is het jammer dat ze een systeem onderhouden waarin de natuur slechts een beetje ruimte krijgt. We hebben overal natuur nodig. Natuurreservaten hebben hun bestaansrecht, maar het idee dat de natuur enkel mag floreren binnen afsluitingen, vind ik beangstigend.'

'De notie dat de natuur losstaat van de mens is typisch westers. Ik logeerde eens in een hotel in Jaipur in India, waar duiven een nest hadden gemaakt boven op de airco – er zat een gat in de installatie en zo waren ze de kamer binnengekomen. Ik vond het zo aangrijpend om te gaan slapen terwijl er vogels in de kamer sliepen. Het deed me eraan denken hoezeer wij de natuur

van ons af willen duwen. We behandelen de natuur als een museumstuk achter glas, weren haar uit onze huizen.'

Volgens u ontsnappen natuurhistorici niet aan de context waarin ze hun werk doen. Hun onderzoek is onvermijdelijk doordrongen van de nationale geschiedenis.

'In bepaalde gevallen is dat onschuldig, in andere best eng. Denk maar aan de manier waarop sommige schrijvers, van nu of van vroeger, over het platteland hebben geschreven en daar ideeën aan hebben verbonden over zuiverheid, etniciteit en bloed. Bij sommigen schemert het idee door dat de beschreven plek aan hen toebehoort en aan niemand anders. Ik verafschuw dergelijk gedachtegoed. Het is belangrijk om je ergens thuis te voelen, maar dat doe je door aandachtig om je heen te kijken, door je omgeving te respecteren. Er zijn schrijvers die zich beroepen op een gouden verleden dat nooit bestaan heeft. Die tendens vind je onder natuurschrijvers, net zo goed als bij politici.'

'Jaarlijks worden alle zwanen op de stroomopwaarts gelegen gedeelten van de Theems gevangen en krijgen ze een merkteken om duidelijk te maken wie de eigenaar is, de koningin of een van twee oeroude koopmansgilden. Dat is een traditie die gepaard gaat met het nodige ceremonieel. Ik mocht ten tijde van het Brexit-referendum meereizen met een boot die de zwanen zou merktekenen. Ik vond het zowel belachelijk als geweldig. De boot passeerde waanzinnige huizen en kastelen, het leek wel een droom. Ik liet me even meeslepen door die droom van een oud, magisch Engeland. Op dat moment begreep ik zelfs dat sommige mensen zich vastklampen aan mythes over een Engeland dat nooit is geweest. Wat ik met het stuk 'Hoog die zwaan' heb willen doen, is aantonen dat er andere verhalen zijn over Engeland, verhalen die niet gaan over mensen met privileges. We moeten kijken naar het kleine, het veronachtzaamde. Dat is het enige tegengif tegen valse mythen.'

Bijna al uw essays hebben een politieke dimensie.

'Dat vond ik onvermijdelijk. De tijden zijn veranderd. Dingen die altijd al sluimerden, zijn nu aan de oppervlakte gekomen. Ik kon niet weggijken.'

'Ik ben altijd geboeid geweest door migrerende vogels. Die trekken zich niets aan van landsgrenzen. Het was voor mij dan ook een kleine stap om te kijken naar de gelijkenissen en verschillen tussen het lot van vogels en dat van vluchtelingen. De vreemdelingenhaat in Groot-Brittannië maakt me verdrietig. "Het verhaal van de student" ontstond uit een interview dat ik deed met een Syrische vluchteling. Het was een moeizaam gesprek vanwege de taalbarrière, maar het heeft mijn leven veranderd. Ik denk er nog vaak aan.'

'Ik ben geen polemische schrijver. In het echte leven ben ik een activist, op papier niet. Het enige wat ik als schrijver kan doen, is iets tegen het licht houden, iets laten zien aan mijn lezers. Dat geldt voor misstanden, maar dat geldt ook voor schoonheid. Kijk eens naar deze plant, naar die vogel. Hoe fascinerend! Niemand zal zich inzetten voor het voortbestaan van een dier of plant tenzij we houden van die soort. Daarom is het zo belangrijk om aandachtig te kijken.'

Een woord dat steeds weer opduikt in deze collectie en ook in uw oudere werk is 'thuis'. Is 'thuis' een plaats of een gevoel?

'Ik ben een vrouw van middelbare leeftijd zonder gezin. Ik leef alleen. Toch voel ik me thuis. Het woord "thuis" betekende in mijn kindertijd dat je een gezin hebt en kinderen. Dat is veranderd. Nu betekent het een gevoel van veiligheid dat lang niet vanzelfsprekend is in deze wereld. "Thuis" is voor mij een begrip geworden dat niet verbonden is aan één plek. Het is vrede hebben met hoe de dingen zijn.'

Helen Macdonalds *Schemervluchten* verschijnt op 18 februari bij De Bezige Bij.

boekennieuws

Tarantino baseert boek op zijn recentste film

ROMAN Uitgeverij Luitingh-Sijthoff heeft de Nederlandstalige rechten op de *novelization* van Quentin Tarantino's film *Once upon a time in Hollywood* gekocht. Het boek verschijnt op 29 juni.

In de roman die op de film van 2019 gebaseerd is, vertelt de regisseur meer dan op het scherm. Tarantino geeft het leven van zijn hoofdpersonen – tv-acteur Rick Dalton en zijn stuntman Cliff Booth – meer reliëf door verder terug te gaan in de tijd én verder in de toekomst te kijken. 'Het verhaal zal ook op een originele, speelse en schokkende manier afwijken van de film', belooft het persbericht van de uitgever.

'Het was geweldig om mijn personages en hun wereld uit te diepen, in een literaire onderneming die (hopelijk) naast de filmische wederhelft kan bestaan', zegt Tarantino. (jap)

Arnon Grunberg viert verjaardag met livestream

FEEST Voor de vijftigste verjaardag van Arnon Grunberg en het verschijnen van zijn nieuwe boek *Slachters en psychiaters* organiseren Nijgh & Van Ditmar en het Allard Pierson Museum in Amsterdam op 22 februari een live gestreamd gesprek met de schrijver vanuit New York. Vic van de Reijt praat met de jarige over zijn schrijverschap. De uitgever is aanwezig in het Allard Pierson, dat het 'levend archief' van Grunberg beheert. Tijdens het gesprek zal een aantal voorwerpen en documenten de revue passeren.

Je kunt dit evenement digitaal bijwonen op 22 februari van 16 tot 17 uur. Aanmelden kan tot en met 18 februari via allardpierson.nl. Duizend mensen kunnen het gesprek volgen. (jap)

'Waanzinnige boomhut' trotseert corona

KINDERBOEK Ondanks de lockdown in Nederland, die ook de boekhandels treft, verscheen de voorbije week *De waanzinnige boomhut van 13 verdiepingen*, het tiende deel van de populaire reeks van Terry Denton en Andy Griffiths, vertaald door Edward van de Vendel.

Sofie Van Sande, uitgever kinderboeken bij Lannoo, zegt aan *Boekblad* dat kinderen op het boek zitten te wachten. In het voorjaar van 2020 verscheen het negende deel. 'Niet alleen hebben we juist in die periode heel veel dankbare lezersreacties gehad, ook waren de verkoopcijfers opvallend goed.'

Toch is de startoplage van deel 10 iets lager. Deel 9 had in 2020 een oplage van 70.000 exemplaren, voor dit tiende deel is dat 65.000, wat nog steeds fors is.

Deel 1 van *De waanzinnige boomhut* werd al 43 keer herdrukt en er zijn al meer dan 1 miljoen exemplaren van de serie verkocht in Nederland en Vlaanderen. (jap)